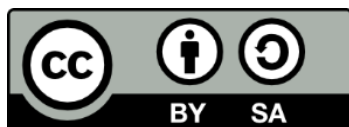

ΓΡΑΜΜΙΚΟΣ & ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ενότητα 6: Κατηγοριοποίηση Λογισμικού Βελτιστοποίησης, Χρήση Standard Excel Solver

Σαμαράς Νικόλαος
Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

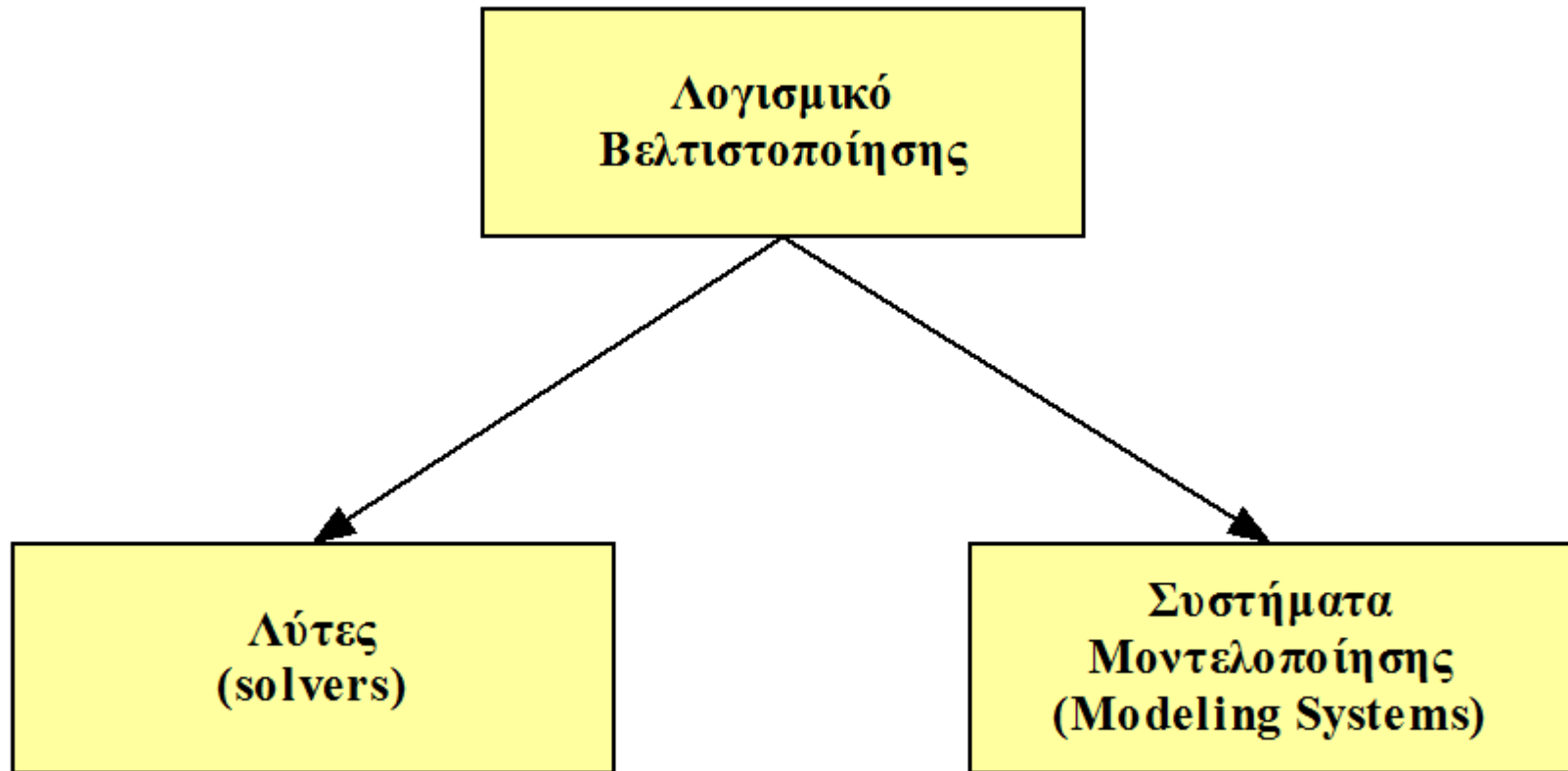
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

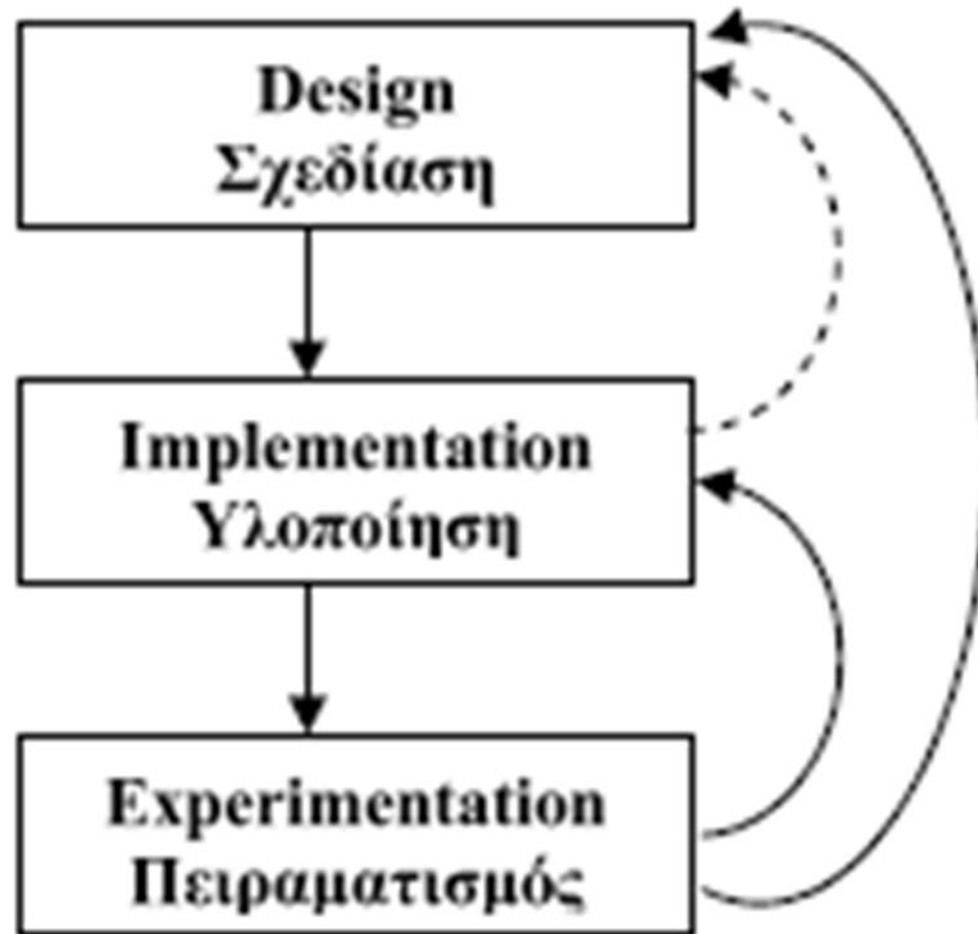

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Λογισμικό Βελτιστοποίησης (1)

Λογισμικό Βελτιστοποίησης (2)

Λογισμικό Βελτιστοποίησης (3)

Χαρακτηριστικά Λογισμικού Βελτιστοποίησης

Ευρωστία (robustness).

Αποδοτικότητα (efficiency).

Χωρητικότητα (capacity).

Μεταφερισιμότητα (portability). 1) binary και 2) source level

Κλιμάκωση μνήμης (memory scalability).

Επεκτασιμότητα (extensibility).

Σταθερότητα κώδικα (code stability).

Συντηρησιμότητα (maintainability).

Φιλικότητα προς το χρήστη (user friendliness).

Λογισμικό Βελτιστοποίησης (4)

Χαρακτηριστικά λογισμικού βελτιστοποίησης	Σχεδίαση αλγορίθμου	Φάση υλοποίησης
Robustness(αξιοπιστία και ακρίβεια)	x	x
Efficiency	x	x
Capacity	x	x
Portability		x
Modularity		x
Code stability		x
Maintainability		x
Scalability	x	x
User friendliness	x	x

Λογισμικό Βελτιστοποίησης (5)

Λογισμικό Βελτιστοποίησης										
Εμπορικά(commercial)					Μη εμπορικά(non-commercial)					
Linear programming		Non-Linear Programming	Integer programming	Pro-	Model Lan- guage	Linear programming	Pro-	Non-Linear Programming	Integer programming	Pro-
AIMS	MPL	AIMS	GAMS		AIMS	LINSOLVE		CUTE	LP-Solve	
AMPL	NAG Fortran Libraries	GAMS	LAMPS		AMPL	LIPSOL		LANCELOT		
DecisionPro	OML	LENDO	LENDO		GAMS	LP-Solve		L-BFGS-B		
DecisionScript	OMP Optimization	LENGO	LENGO		MPL	PCx		LOQO		
FortMP	Premium Solver Platform	LOQO	MPL		What'sBest!	SQRLSS				
GAMS	PROFIMAX	MINOS	OML							
LAMPS	Profit Vehicle Router	What'sBest!	SAS/OR							
Large-Scale LP Solver	QMS		What'sBest!							
Large-Scale SQP Solver	SAS/OR		XA Optimizer and Solver							
LENDO	SCIMOD		Xpress-MP							
LENGO	SNOPT									
LOQO	Solver DLL Platform									
LPS 867	SOPT									
LP-Toolkit	TOMLAMP									
LSSOL	What'sBest!									
Mathematics	XA Optimizer and Solver									
MINOS	Xpress-MP									
MOSEK Optimization Tools	XPRESS Solver Engine									

Λογισμικό Βελτιστοποίησης (6)

Λογισμικό Βελτιστοποίησης					
Λύτες(Solvers)		Συστήματα μοντελοποίησης (modeling systems)	Ανεξάρτητες Εφαρμογές (independent applications)		Ολοκληρωμένα Συστήματα (integrated systems)
C-WHIZ	NAG Fortran Library	AIMS	AIMS	MOSEK	AIMS
FortMP	OMP Optimizer	AMPL	AMPL	MPL for Windows	DecisionPro
ILOG CPLEX	PCx	GAMS	C-WHIZ	OMP Optimizer	DecisionScript
LAMPS	QMS	LINGO	DecisionPro	PCx	ILOG OPL studio
Large scale LP Solver engine	SAS software	LP-Toolkit	DecisionScript	PROFIMAX	LINGO
Large scale SQP Solver engine	SNOPT 6.0	LPS 867	FortMP	Profit Vehicle Router	LPS 867
Lindo API	Solver DLL Platform	MPL for Windows	GAMS	QMS	Mathematica 5
LINGO	SOPT 3.1	OMP Optimizer	ILOG CPLEX	SCIMOD	OMP Optimizer
LOQO	TOMLAB	SOPT 3.1	ILOG OPL studio	SOPT 3.1	Premium solver platform
LPS-867	What'sBest!	TOMLAB	LAMPS	TOMLAB	PROFIMAX
LSSOL 1.05	XA	What'sBest!	LINGO	What'sBest!	Profit Vehicle Router
MINOS 5.5	XPRESS Solver engine	XPress-MP	LOQO	XA	SCIMOD
MIPII	XPress-MP		LPS-867	XPress-MP	SOPT 3.1
MOSEK			Mathematica 5		What'sBest!
NAG C Library			MIPII		XPress-MP

Λογισμικό Βελτιστοποίησης (7)

- **CLP** : Υπό την επίβλεψη του John Forrest. Αποτελεί τμήμα του COIN-OR, πρώην μέρος της IBM, και τώρα μη κερδοσκοπικός οργανισμός με έμφαση σε εφαρμογές Επιχειρησιακής Έρευνας και ιδιαίτερα βελτιστοποίησης. ([CLP](#))
- **GLPK** (GNU Linear Programming Kit) : υπό την επίβλεψη του Andrew Makhorin. Η εισαγωγή των προβλημάτων γίνεται με το GNU MathProg (μέρος του AMPL). ([GLPK](#))
- **LP_SOLVE** : υπό την επίβλεψη των Kjell Eikland και Peter Notebaert. Υποστηρίζει αρκετές μορφές εισαγωγής προβλημάτων ανάμεσα στις οποίες και την προαναφερθείσα GLPK's MathProg γλώσσα μοντελοποίησης. ([LP SOLVE](#))
- **LP-OPTIMIZER** : κάνει χρήση της μεθόδου Simplex, γραμμένο από τον Markus Weidenauer (weidenauer@netcologne.de). Δωρεάν Borland Pascal 7.0 και Borland Delphi 4 πηγαίος κώδικας είναι διαθέσιμος στο web, καθώς και εκτελέσιμα αρχεία για DOS και Windows (95 or later).([LP-OPTIMIZER](#))

Λογισμικό Βελτιστοποίησης (8)

SoPlex : αποτελεί μια αντικειμενοστραφή υλοποίηση του πρωτεύοντος και δεικτικού αλγορίθμου Simplex ανεπτυγμένο από τον Roland Wunderling. Ο πηγαίος κώδικας είναι διαθέσιμος σε μη εμπορικά και ερευνητικά κέντρα δωρεάν. ([SoPlex](#))

SPLP-SLATEC : Fortran υλοποίηση με έμφαση σε αραιά προβλήματα μέσω του αλγόριθμου Simplex. Αναφέρει ότι είναι ικανό να λύσει γραμμικά προβλήματα με μερικές χιλιάδες μεταβλητές και περιορισμούς. ([SPLP-SLATEC](#))

EXLP : λύνει γραμμικά προβλήματα μεσαίου μεγέθους κάνοντας χρήση της GNU Multiple Precision Arithmetic Library.

Λογισμικό Βελτιστοποίησης (9)

LINDO : Ιδιαίτερα γνωστό είναι το πακέτο βελτιστοποίησης της Lindo Systems, ειδικά προγραμματισμένο για προβλήματα μεγάλης κλίμακας με ευρύ φάσμα δυνατοτήτων επεξεργασίας και ανάλυσης. ([LINDO](#))

MATLAB : εμπορικό πακέτο από την Mathworks. Περιέχει υλοποιημένο πακέτο βελτιστοποίησης – optimization toolbox - το οποίο ενσωματώνει την μέθοδο Simplex για την επίλυση μικρών και μεσαίου μεγέθους γραμμικών προβλημάτων. ([MATLAB](#))

MAPLE : ολοκληρωμένο πακέτο για επίλυση και μοντελοποίηση γραμμικών προβλημάτων. ([MAPLE](#))

MATHEMATICA : επίσης περιέχει ρουτίνες για επίλυση γραμμικών προβλημάτων

CPLEX : ένα από τα πιο ισχυρά πακέτα για την επίλυση γραμμικών προβλημάτων τεραστίων διαστάσεων (εκατομμύρια μεταβλητές και περιορισμοί) – ([CPLEX](#))

Λογισμικό Βελτιστοποίησης (10)

- Στην διεύθυνση

<http://www-neos.mcs.anl.gov/neos/solvers/lp:bpmpd/MPS.html>

μπορεί κανείς να ‘ανεβάσει’ ένα οποιοδήποτε γραμμικό πρόβλημα και να ζητήσει από τον online λύτη να του το επιλύσει. Ο αλγόριθμος που χρησιμοποιείται είναι ένας από τους ταχύτερους υπάρχοντες αυτή την στιγμή (primal dual interior point with advanced presolve techniques) και γράφτηκε από τον [Csaba Mészáros](#) κατά την εκπόνηση της διδακτορικής του διατριβής στο Εργαστήριο Επιχειρησιακής Έρευνας και Λήψης Αποφάσεων, Budapest, Hungary.

It-PC	P.Inf	D.Inf	U.Inf	Actions	P.Obj	D.Obj	Barpar
0-00	4e+09	5e+01	0e+00	0 0 0	-4.9702164e+09	-9.8136873e+06	0e+00
1-14	1e+09	1e+01	0e+00	0 0 0	-2.3493420e+09	-3.3910622e+08	3e+08
2-13	7e+08	8e+00	0e+00	0 0 0	-2.4651206e+09	-1.3035037e+09	2e+09
3-14	2e+08	2e+00	0e+00	0 0 0	-2.4601697e+09	-1.8802282e+09	3e+08
4-15	8e+07	2e-01	0e+00	0 0 0	-2.3917350e+09	-2.9969783e+09	2e+08
5-15	1e-04	2e-12	0e+00	0 0 0	-2.3011603e+09	-2.4590737e+09	2e+07
6-15	3e-06	1e-12	0e+00	0 0 0	-2.3654610e+09	-2.4031279e+09	5e+06
7-15	3e-06	2e-12	0e+00	0 0 0	-2.3830571e+09	-2.3854470e+09	3e+05
8-15	3e-06	1e-12	0e+00	0 0 0	-2.3841105e+09	-2.3843452e+09	3e+04
9-12	3e-06	1e-12	0e+00	0 0 0	-2.3842334e+09	-2.3842348e+09	1e+02
10-11	5e-06	1e-12	0e+00	0 0 0	-2.3842341e+09	-2.3842341e+09	2e-06

```
Stopping Criteria:Small infeasibility and duality gap
ABSOLUTE infeas. Primal : 4.567e-06 Dual : 1.080024958e-12
PRIMAL : Relative infeas. : 1.120e-14 Objective : -2.384234142e+09
DUAL : Relative infeas. : 6.491e-15 Objective : -2.384234143e+09
Complementarity gap : 2.426e-03 Duality gap : -5.889548559e-10
Solver time 19.17 sec.
```

```
OPTIMAL SOLUTION. OBJECTIVE = -2.384234142e+09
TOTAL SOLUTION TIME = 19.79 sec.
```

```
## SOLUTION OUTPUT #####
---B-P-M-P-D--INTERIOR-POINT-LP-OPTIMIZER--V.-2.21B--
```

Στην εικόνα βλέπουμε ένα παράδειγμα από την έξοδο των αποτελεσμάτων μετά την επίλυση ενός προβλήματος που έχουμε στείλει.

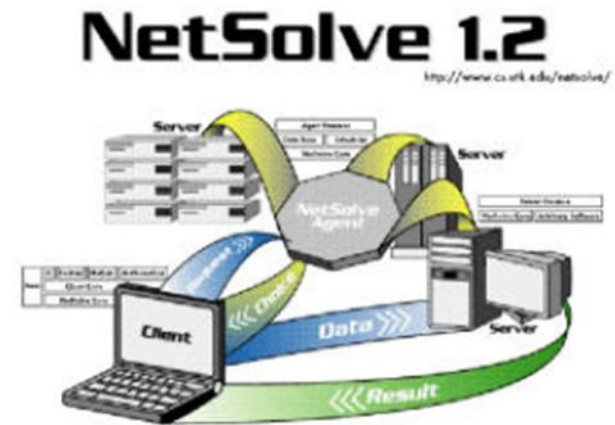
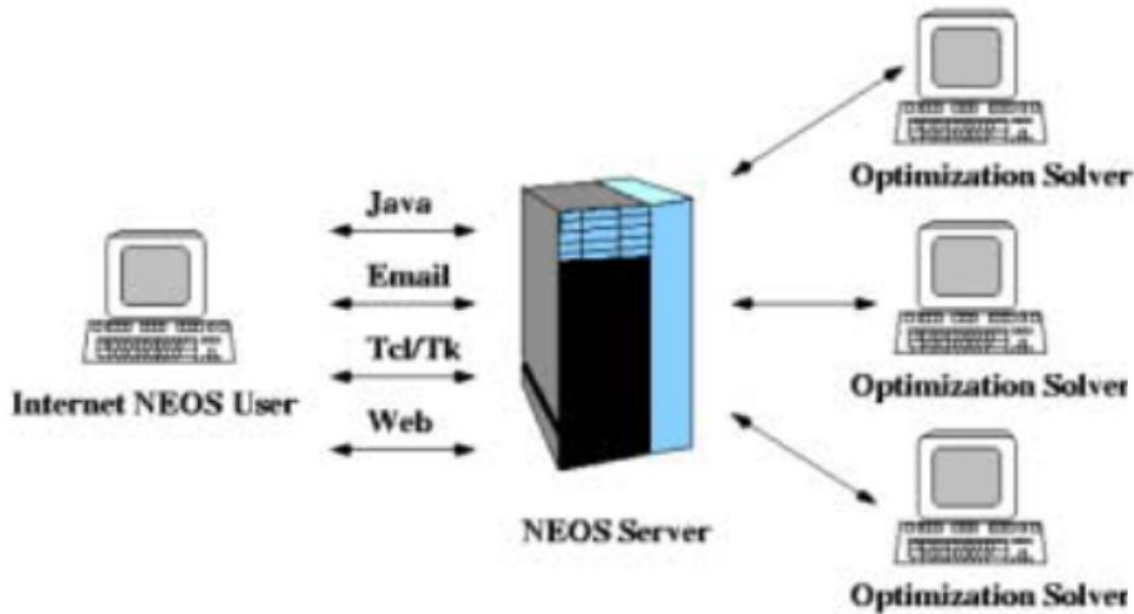
Λογισμικό Βελτιστοποίησης (11)

Άλλα χρήσιμα links που περιέχουν είτε διαδραστικές εφαρμογές είτε πακέτα για εγκατάσταση ακολουθούν παρακάτω :

- [Simplex](#)
- [LP](#)
- [LP Survey](#)
- [Qsopt](#)
- [Hopdm](#)

Λογισμικό Βελτιστοποίησης (12)

Λύτες μέσω δικτύου (Network-enabled Solvers)

Υπολογισμοί Πλέγματος (Grid Computing)

Στόχοι Εργαστηρίου

Επίλυση Γραμμικών Προβλημάτων με το λύτη (solver) του EXCEL

Frontline Systems, Inc.

Web site: Frontline Systems

E-mail: info@frontsys.com

Έκδοση Solver: Standard Excel Solver
Premium Solver, Premium Solver Platform

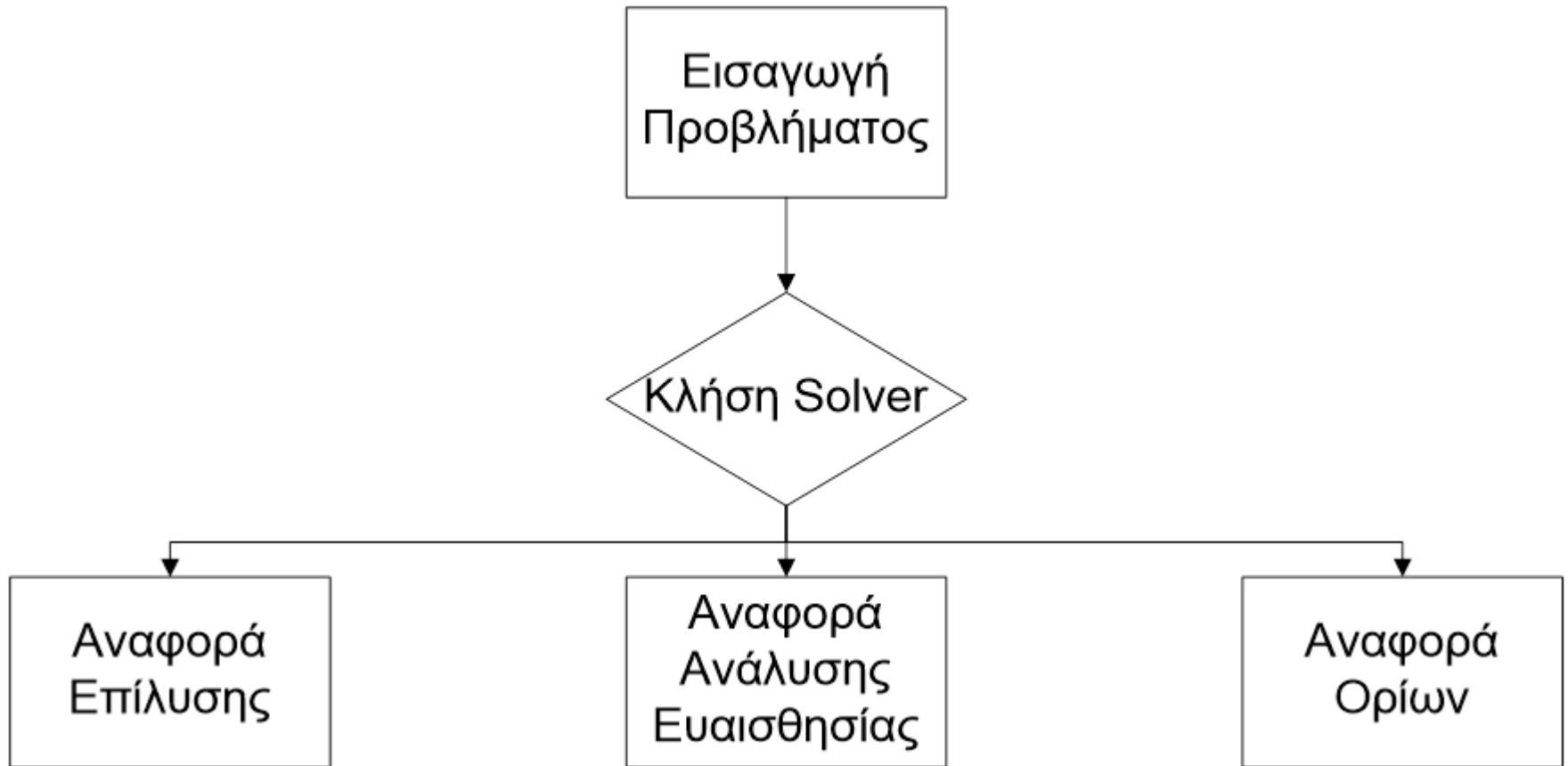
Χαρακτηριστικά Λύτη Excel

Αλγόριθμοι	• Simplex με όρια στις μεταβλητές • Branch-and-bound • Generalized Reduced Gradient (GRG2)
Διαστάσεις	200x200 (Γραμμικά Προβλήματα) 200x100 (Μη Γραμμικά Προβλήματα)
Αναφορές	• Επίλυσης (Answer) • Ανάλυσης Ευαισθησίας (Sensitivity Analysis) • Ορίων (Limits)

Τύποι Προβλημάτων

- Γραμμικού Προγραμματισμού (Linear Programming)
- Τετραγωνικού Προγραμματισμού (Quadratic Programming)
- Μικτού-Ακεραίου Προγραμματισμού (Mixed-Integer Programming)

Διαδικασία Επίλυσης

Παράδειγμα Επίλυσης με το EXCEL

Να λυθεί το παρακάτω γραμμικό πρόβλημα με το Excel.

$$\begin{array}{ll} \max & 5x_1 + 4x_2 + 3x_3 \\ \text{s.t.} & 2x_1 + 3x_2 + x_3 \leq 5 \\ & 4x_1 + x_2 + 2x_3 \leq 11 \\ & 3x_1 + 4x_2 + 2x_3 \leq 8 \\ & x_j \geq 0, j= 1, 2, 3 \end{array}$$

ΑΣΚΗΣΗ 01 (1)

- Κατεβάστε την εκφώνηση της άσκησης από το COMPUS, (αρχείο ASKHSH 01.pdf, κατάλογος Έγγραφα\Εργαστήριο 01 (14-03-2014)).
  1. Μορφοποιείστε το πρόβλημα
  2. Λύστε το πρόβλημα που θα προκύψει με τον solver του EXCEL.

ΑΣΚΗΣΗ 01 (2)

$$\begin{array}{rclllll} \max & 120x_1 & + & 25x_2 & + & 60x_3 & + & 82x_4 & + & 40x_5 & & \\ \text{μ.π.} & 20x_1 & + & 2x_2 & + & 11x_3 & + & 13x_4 & + & x_5 & \leq & 800 \\ & -0.3x_1 & - & 0.3x_2 & + & x_3 & + & x_4 & & & \leq & 0 \\ & x_1 & & & & & & & & & \geq & 10 \\ & & & x_2 & & & & & & & \geq & 15 \\ & & & & & & & & & x_5 & \leq & 15 \end{array}$$

$$x_j \geq 0, (j = 3, 4, 5)$$

ΑΣΚΗΣΗ 02 (1)

- Κατεβάστε την εκφώνηση της άσκησης από το COMPUS, (αρχείο ASKHSH 02.pdf, κατάλογος Έγγραφα\Εργαστήριο 01 (14-03-2014)).
- Μορφοποιείστε το πρόβλημα
- Λύστε το πρόβλημα που θα προκύψει με τον solver του EXCEL.

ΑΣΚΗΣΗ 02 (2)

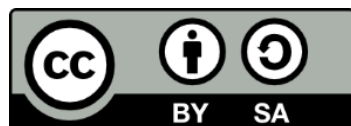
Μαθηματική μορφή υποδείγματος

$$\begin{array}{r}
 \min \quad 5.0x_1 + 6x_2 + 8.5x_3 + 4.5x_4 + 6.5x_5 \\
 \text{μ.π.} \quad x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 \geq 124000 \\
 \quad x_1 + x_2 - 3x_3 + x_4 + x_5 \geq 0 \\
 1.3x_1 + 0.3x_2 + 0.4x_3 + 0.5x_5 \leq 63000 \\
 1.3x_1 + 0.6x_2 + 0.4x_3 + 0.9x_5 \leq 58000 \\
 0.8x_1 + 0.5x_3 + 0.6x_5 \leq 32000 \\
 0.5x_1 + 0.6x_3 + 0.2x_5 \leq 28000 \\
 \quad x_2 - 0.55x_5 \geq 0
 \end{array}$$

$$\begin{aligned}
 &46750 \leq x_1 \leq 55000, \quad 0 \leq x_2 \leq 25000, \quad 0 \leq x_3 \leq 35000, \\
 &0 \leq x_4 \leq 34000, \quad 0 \leq x_5 \leq 45000
 \end{aligned}$$

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ